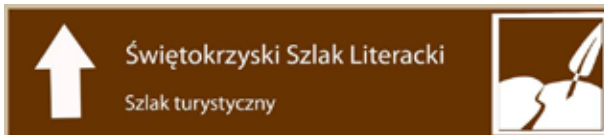

Województwo Świętokrzyskie można poznawać na wiele sposobów. Jednym z najwygodniejszych i najszybszych jest podróż samochodem. Specjalnie dla tego rodzaju turystów został przygotowany Świętokrzyski Szlak Literacki podzielony na trzy Pętle: Ponidziańską, Sandomiersko-Ostrowiecką i Kielecką. Obiekty zlokalizowane wzdłuż trasy pozwalają poznać życie i twórczość wielu polskich pisarzy i poetów. Na „spotkanie” z turystami i jednocześnie miłośnikami polskiej literatury czekają m.in.: Stefan Żeromski, Henryk Sienkiewicz, Mikołaj Rej, Witold Gombrowicz, Jan Długosz czy też Wincenty Kadłubek. Muzea prezentujące ich biografie i pamiątki z nimi związane często mieszczą się w urokliwych pałacach bądź dworach. Ślady ich bytności w Świętokrzyskiem upamiętniają liczne pomniki i płyty oraz przechowywane tu dokumenty. Wędrówkę Świętokrzyskim Szlakiem Literackim ułatwiają brązowe znaki drogowe ustawione wzdłuż trzech ww. głównych tras szlaku oraz tablice opisowe zlokalizowane przy obiektach.

Przebieg szlaku (najważniejsze miejscowości):

- Pętla Kielecka:** Skarżysko-Kamienna – Suchedniów – Oblęgorek – Strawczyn – Kielce – Leszczyny – Ciekoty – Święta Katarzyna – Bieliny
- Pętla Ponidziańska:** Nagłowice – Jędrzejów – Pińczów – Busko-Zdrój – Wiślica
- Pętla Sandomiersko-Ostrowiecka:** Doły Biskupie – Bodzechów – Dwikozy – Sandomierz – Klimontów

Regionalne Centrum Informacji Turystycznej w Kielcach
ul. Sienkiewicza 29, 25-007 Kielce
tel. 41 348 00 60, www.swietokrzyskie.travel
informacja@swietokrzyskie.travel

PĘTLA KIELECKA:

SKARŻYSKO – KAMIENNA – SUCHEDNIÓW –
– OBLĘGOREK – STRAWCZYN – KIELCE –
– LESZCZYN – CIEKOTY –
– ŚWIĘTA KATARZYNA – BIELINY

Skarżysko-Kamienna (Leopold Staff, ks. prof. Włodzimierz Sedlak)

Skarżysko-Kamienna to miejscowość związana przede wszystkim z dwoma postaciami: Leopoldem Staffem oraz Włodzimierzem Sedlakiem. Ten pierwszy po wojnie często spędzał wakacje w Skarżysku u zaprzyjaźnionego księdza Antoniego Boratyńskiego. Ksiądz, wówczas proboszcza w Starachowicach, poznał w 1944 r., kiedy wraz z żoną wywieziony został z Warszawy podczas powstania. Pisarz zmarł w Skarżysku 31 V 1957 r. pochowano go jednak w Warszawie na Cmentarzu Powązkowskim. Obecnie w parafii św. Józefa w tzw. Plenerowym Zakątku Pamięci Leopolda Staffa znajduje się postument z jego popiersiem i tablice informacyjne. Ks. prof. Włodzimierz Sedlak był natomiast znanym kaznodzieją, teologiem, filozofem oraz autorem książek i rozpraw naukowych, który spędził w Skarżysku dużą część swojego życia. W Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej jego imienia (przy ul. Towarowej 20) znajduje się dziś Izba Pamięci.

Suchedniów (Gustaw Herling-Grudziński, Jan Gajzler)

Urodzony w 1919 r. w Kielcach pisarz Gustaw Herling-Grudziński

dziński właśnie Suchedniów uważał za „ukochaną rodzinną miejscowość”, w której spędził swoje dzieciństwo. Mieszkał wtedy w posiadłości nad rzeką Kamienną o historycznej nazwie „Kuźnia i Fryszerka Berezów”. Obecnie w Suchedniowie odbywa się co roku konkurs recytatorski jego imienia. Tu urodził się i również zmarł Jan Gajzler, z zawodu leśnik, z zamiłowania malarz, pisarz, poeta, piewca świętokrzyskiej „ziemi uroczej”.

Oblęgorek (Henryk Sienkiewicz)

Oblęgorek to miejscowość związana i kojarzona z osobą Henryka Sienkiewicza. Zachwyceni twórczością pisarza Polacy wraz z Polonią, z publicznej składki zakupili dla niego pałacyk oraz 270-hektarowy majątek w Oblęgorku z okazji jubileuszu 25-lecia pracy literackiej. Na początku pisarz miał tu letnią rezydencję potem bywał coraz częściej aż do sierpnia 1914 r. Tu napisał m.in. „W pustyni i puszcy”, fragmenty „Legionów” czy nowelę „Dwie Łąki”. Od 1958 r. znajduje się tu Muzeum Henryka Sienkiewicza, które wiernie eksponuje dawne wnętrza i wyposażenie pałacu. Zobaczyc tu można wystawę literacko-biograficzną oraz liczne pamiątki pisarza, fotografie rodzinne czy meble.

Muzeum Henryka Sienkiewicza – Oddział Muzeum Narodowego
Oblęgorek, 26-067 Strawczyn
tel. 41 303 04 26
www.mnki.pl/sienkiewicz
czynne: wt.-niedz. w godz. 10.00-18.00

Strawczyn (Stefan Żeromski)

W dniu 14 października 1864 r. urodził się tu Stefan Żeromski o czym świadczy m.in. wpis dokumentujący narodziny pisarza w księdze metrykalnej zachowanej w kościele. Dokument zawiera datę urodzin 1 listopada, gdyż rodzice chcieli odroczyć synowi choćby o rok przymusową służbę wojskową. Sama posiadłość Żeromskich niestety nie zachowała się do dnia dzisiejszego.

Kielce (Stefan Żeromski, Edmund Niziurski, Adolf Dygasiński, Gustaw Herling-Grudziński)

Kielce ze Stefanem Żeromskim łączy przede wszystkim okres młodości pisarza. W latach 1874-86 uczęszczał on do Męskiego Gimnazjum Rządowego, które to dostarczyło pisarzowi wielu przeżyć, wykorzystywanych w późniejszych utworach. Żeromski nie należał do dobrych uczniów, a szkołę ukończył bez zdania matury. W kieleckim gimnazjum naukę pobierali także: Adolf Dygasiński, Walery Przyborowski, Bolesław Prus czy Gustaw Herling-Grudziński. Obecnie mieści się w nim Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego założone z okazji 100-lecia urodzin pisarza w 1964 r. Zobaczyc tu można m.in. zainscenizowany salonik dworku w Ciekotach, w którym mieszkali Żeromscy, szkolne ławki, drewniany tornister zwany „deskami”, kompletne wyposażenie ucznia, kopie świadectw i kartki z dziennika klasowego oraz komplet pierwszych wydań utworów Żeromskiego.

Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego
Oddział Muzeum Narodowego
ul. Jana Pawła II 5, 25-013 Kielce
tel. 41 344 57 92, fax. 41 344 82 61
czynne: wtorek, czwartek, piątek, niedziela
w godz. 9.00-15.30, środa 11.00-17.30
www.mnki.pl/zeromski

W Kielcach w 1925 r. urodził się Edmund Niziurski słynący przede wszystkim z twórczości dla dzieci i młodzieży. Tutaj uczył się zarówno przed wojną jak i po jej zakończeniu. Pisząc akcję swoich utworów lokalizował ją często na rodzinnej Kielecczyźnie (w Górach Świętokrzyskich, Świętej Katarzynie, Ciekotach i innych).

Leszczyny (Stefan Żeromski)

We wsi znajduje się późnorenansowy kościół pw. św. Jacka,

w którego kruchcie znajduje się tablica z epitafium poświęconym rodzi-
com Stefana Żeromskiego. Zostali oni pochowani na miejscowym cmen-
tarzu jednakże grobów nie da się już odnaleźć.

Ciekoty (Stefan Żeromski)

Ta położona w Dolinie Wilkowskiej wieś u podnóża góry Radostowej słynie z tzw. Żeromszczyzny – miejsca, w którym znajdował się niegdyś dworek dzierzawiony przez rodziców Stefana Żeromskiego. Tutaj pisarz spędził swoje dzieciństwo i młodość w latach 1869-1883. Obecnie po dworku nie ma już żadnego śladu a teren ten wraz ze stawem stanowi obszar rekreacyjny.

Święta Katarzyna (Stefan Żeromski)

Przy szlaku turystycznym na Łysicę w murowanej kapliczce z XVIII w. widnieje wydrapany w tynku podpis Stefana Żeromskiego z 1882 r., a w pobliżu znajduje się pomnik pisarza i legendarne źródło św. Franciszka. Obok kaplicy można również zobaczyć dwie mogiły w tym powstańca z 1863 r., którego śmierć Stefan Żeromski opisał w „Szyfowych pracach”.

Bieliny (Józef Ozga-Michalski)

W Bielinach w 1919 r. urodził się w nieistniejącym już domu Józef Ozga-Michalski – poeta, prozaik i publicysta, którego twórczość w większości wpisuje się w nurt regionalizmu świętokrzyskiego. Piszący gwarą świętokrzyską poeta zrobił wiele dla swej rodzinnej wsi. Sprowadził tu m.in. nowe dzwony do kościoła, założył Spółdzielnię Zdrowia i przyspieszył elektryfikację wsi. W latach czterdziestych Ozga-Michalski wybudował w Bielinach modrzewiowo-jodłowy dom z czterospadowym kopertowym dachem krytym gontem prawdopodobnie wzorowanym na jakimś dworku myśliwskim. Najśłynniejszym utworem pisarza są „Godki Świętokrzyskie”.

Zamek Królewski w Sandomierzu

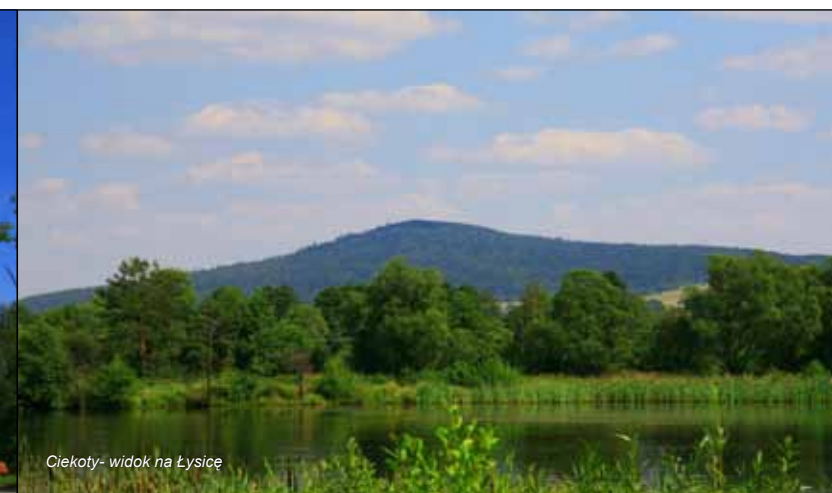
Tablica Szlaku Literackiego - Skarżysko - Kamienna

Kielce, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego

Kościół w Leszczynach

Ciekoty - widok na Łysicę

PĘTLA PONIDZIAŃSKA:

NAGŁOWICE – JĘDRZEJÓW – PIŃCZÓW –
BUSKO-ZDRÓJ – WIŚLICA

Nagłowice (Mikołaj Rej)

Nagłowice powszechnie kojarzone są z osobą Mikołaja Reja, który od 1545 roku był tu dziedzicem wzorowo gospodarującym posiadłością. Między innymi zakładał pasieki i zalesiał okolice. Obecnie w zbudowanym w miejscu rejowskiego dworku z 1800 r. znajduje się izba pamięci słynnego autora słów: „A niechaj to narodowie wždy postronni znają, iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają”. Prezentuje ona życie i dorobek pisarski Reja oraz obrazuje związki pisarza z Nagłowicami. W zabytkowym parku angielskim otaczającym dworek zachowały się sędziwe dęby pamiętające czasy pisarza. W Dworku Mikołaja Reja działa punkt informacji turystycznej oraz istnieje możliwość skorzystania z noclegów w pokojach gościnnych.

Dworek Mikołaja Reja w Nagłowicach

Dworek Mikołaja Reja

ul. Kacpra Walewskiego 7, 28-362 Nagłowice
tel. 41 381 45 70

www.ug-naglowice.webpark.pl

czynne: V-IX poniedziałek-sobota godz. 8.00 – 16.00,

niedziela i święta godz. 9.00-17.00,

X-IV poniedziałek-sobota w godz. 8.00 – 16.00

Jędrzejów (bł. Wincenty Kadłubek)

Urodzony wg tradycji ok. 1160 r. we wsi Karwów k. Opatowa lub w Kargowie k. Stopnicy, Wincenty Kadłubek z nieznanego powodu zrezygnował z biskupstwa krakowskiego i od 1217 r. prowadził życie zakonne w klasztorze cystersów w Jędrzejowie. Autor „Kroniki Polaków” tutaj też zmarł i został pochowany. W 1633 r. grób otworzono, a szczątki Wincentego umieszczono początkowo w ścianie nawy potem zaś w specjalnie wzniesionej kaplicy bocznej w srebrnej trumnie na ołtarzu. Miejsce spoczynku błogosławionego w 1764 r. Kadłubka przez wieki nawiedzali królowie polscy i osobistości świeckie.

Sanktuarium bł. Wincentego Kadłubka

ul. Klasztorna 20, 28-300 Jędrzejów
tel. 41 386 23 08

Pińczów (Adolf Dygasiński)

W Muzeum Regionalnym zlokalizowana jest ekspozycja biograficzna Adolfa Dygasińskiego. Okrzyknięty „Piewą Ponidzia” pisarz urodził się we wsi Niegosławice koło Pińczowa, gdzie spędził lata swego dzieciństwa. Dygasiński pobierał nauki w pińczowskim gimnazjum, a w późniejszym czasie często tu również przebywał. Obecnie w muzeum zgromadzono liczne pamiątki po pisarzu: fotografie, rękopisy nowel i powieści, listy i pocztówki, urządzono salonik mieszczący z epoki oraz odtworzono izbę oficjalisty dworskiego (Jana Dygasińskiego – ojca Adolfa). Przed muzeum stoi pomnik pisarza.

Muzeum Regionalne

ul. Piłsudskiego 2a, 28-400 Pińczów
tel./fax. 41 357 24 72

www.muzeumitpinczow.eu

czynne: V-IX poniedziałek, wtorek, piątek w godz. 9.00-15.00;

środa, czwartek, sobota, niedziela w godz. 10.00-16.30,

X-IV wtorek, piątek w godz. 9.00-15.00; środa, czwartek w godz. 9.00-17.00,

sobota, niedziela w godz. 10.00-15.00,

Busko-Zdrój (Wojciech Belon)

Busko-Zdrój stało się miejscem zamieszkania rodziny Belonów w 1965 r. Wówczas to młody Wojciech Belon chodził tu do szkoły i zaczął tworzyć. Wraz z założoną przez siebie w liceum Wolną Grupą Bukowina zadebiutował w 1971 r. na IV Gieldzie Piosenki Turystycznej w Szklarskiej Porębie, gdzie jego piosenka „Ponidzie” zdobyła jedną z głównych nagród. I tak rozpoczęła się jego kariera, autora wielu piosenek i wierszy. Obecnie w Busku-Zdroju działa Buskie Samorządowe Centrum Kultury jego imienia, w którym znajduje się płaskorzeźba i tablica pamiątkowa Belona. Przed budynkiem znajduje się ławeczka Wojtka Belona.

Buskie Samorządowe Centrum Kultury

Aleja Mickiewicza 22, 28-100 Busko-Zdrój
tel. 41 378 23 19, www.bsck.busko.pl

Wiślica (Jan Długosz, Jan z Wiślicy)

Jan Długosz herbu Wieniawa, zwany pierwszym polskim historykiem, w 1436 r. przyjął święcenia kapłańskie i został kanonikiem krakowskim, później także sandomierskim, kieleckim, wiślickim i gnieźnieńskim. W czasach kiedy to był nauczycielem i wychowawcą synów królewskich oraz jeździł na misje dyplomatyczne, ufundował wiele budowli w tym m.in. dom dla kanoników i wikariuszy (1460) oraz czterokondygnacyjną dzwonnice w Wiślicy (1460-1470). W zachowanym do dziś dnia Domu Długosza mieści się Muzeum Regionalne.

Muzeum Regionalne – Dom Długosza

Plac Solny 32, 28-160 Wiślica
tel. 41 379 21 64, 0508 869 366

www.muzeum.wislica.pl

czynne od środy do niedzieli w godz. 9.00-16.00

Wiślica to również miejsce urodzenia ok. 1485-90 r. słynnego Jana z Wiślicy, autora „Wojny Pruskiej” – pierwszego renesansowego poematu polskiego, pisanego po łacinie, stanowiącego apoteozę dynastii jagiellońskiej.

PĘTLA SANDOMIERSKO-OSTROWIECKA:

DOŁY BISKUPIE – BODZECHÓW – DWIKOZY –
– SANDOMIERZ – KLIMONTÓW

Doły Biskupie (Witold Gombrowicz)

Doły Biskupie związane były przede wszystkim z dziadkiem Witolda Gombrowicza, który założył tu spółkę Kopalnia Piaskowców Fabryka Wyrobów Kamieniarskich oraz jego rodzicami. Ojciec Jan po śmierci dziadka postanowił wybudować tu fabrykę tektury, ograniczając produkcję wyrobów kamieniarskich. W roku 1911 wraz z żoną założył Towarzystwo Akcyjne Witulin, które miało stanowić zabezpieczenie finansowe dla syna Witolda. Rozwój zakładu zahamowały zniszczenia wojenne a rodzice pisarza wycofali się ze spółki. Żadne źródła nie podają czy sam pisarz był w Witulinie.

Bodzechów (Witold Gombrowicz)

Urodzony w Małoszycach pod Opatowem Witold Gombrowicz przebywał w Bodzechowie w czasach, kiedy to jego ojciec piastował stanowisko dyrektora zakładów żelaznych. Tutaj też mieszkała babka pisarza, którą w późniejszym czasie odwiedzał w trakcie wakacji. We wsi zachowały się pozostałości zabudowań dworskich należących niegdyś do dziadków Gombrowicza oraz zakładu przemysłowego. Istniało tu również Muzeum Gombrowicza, jednakże w chwili obecnej jest zamknięte, a zbiory przeniesiono do Ostrowca Świętokrzyskiego.

Dwikozy (Wiesław Myśliwski)

Dwikozy to miejsce urodzenia Wiesława Myśliwskiego, jednego z największych współczesnych prozaików polskich. Tu wychowywał się w domu dziadka Józefa Gałęzi, co znajduje odzwierciedlenie w wielu jego utworach np. „Kamień na kamieniu”, czy „Widnokrąg”. Na miejscowym cmentarzu spoczywają rodzice pisarza.

Sandomierz (Jan Długosz, Jarosław Iwaszkiewicz, Wincenty Kadłubek)

W Sandomierzu, podobnie jak i w Wiślicy, Jan Długosz ufundował w 1476 r. dom dla mansonarzy. Budynek posiada sien przestrzalową, po obu stronach której znajdują się pomieszczenia (po prawej izby reprezentacyjne a po lewej gospodarze i mieszkalne). Obecnie mieści się tu Muzeum Diecezjalne a o fundacji Długosza przypomina tablica erekcyjna nad portalem południowym opatrzona herbem fundatora – Wieniawa.

Muzeum Diecezjalne - Dom Długosza

ul. Długosza 9, 27-600 Sandomierz
tel. 15 833 26 70

www.domdługosza.sandomierz.org

czynne: IV-X wt.-sb. w godz. 9.00-16.00, niedziela i święta 13.30-16.00;

XI-III wt.-sb. w godz. 9.30-15.00, niedziela i święta 13.30-15.00

Jarosław Iwaszkiewicz, sentymentem związany z Sandomierzem, w 1936 r. wynajął tu swoje pierwsze mieszkanie i starał się bywać w mieście co roku. Iwaszkiewicz pisał w Sandomierzu i o Sandomierzu (np. „Lato w Nohant”, „Wycieczka do Sandomierza”, wiersze w albumie „Sandomierz”). Miasto w podzięciu udostępniło mu dom przy ul. Katedralnej, w którym jeszcze przed kilku laty funkcjonowało Muzeum Literatury. Obecnie ekspozycja „Ciemne ścieżki” poświęcona pisarzowi została przeniesiona do Muzeum Okręgowego mieszczącego się w zamku.

Muzeum Okręgowe – Zamek

ul. Zamkowa 12, 27-600 Sandomierz
tel. 15 644 57 57, fax. 15 832 22 65

www.zamek-sandomierz.pl

czynne: V-IX wt.-pt. w godz. 10.00-17.00, sb-niedz. w godz. 10.00-18.00; X-IV wt.-pt. w godz. 9.00-16.00, sb. w godz. 9.00-15.00, niedz. w godz. 10.00-15.00

Z Sandomierzem związany był również Wincenty Kadłubek, autor słynnej kroniki „Historia Polonica”, który po roku 1186 związał się z księciem Kazimierzem II Sprawiedliwym i w Sandomierzu uzyskał godność prepozyta kapituły kolegiackiej oraz założył szkołę parafialną, w której był wykładowcą.

Klimontów (Bruno Jasiński)

W malowniczo położonym Klimontowie w 1901 r. urodził się Bruno Jasiński – twórca polskiego futuryzmu. Mając 7 lat wyjechał do Warszawy a w Klimontowie pojawiał się sporadycznie. Mieszkał w kamienicy Lubomirskich (obecnie budynek Banku Spółdzielczego). Niewiele wiadomo na temat utworów Jasińskiego, które powstały w Klimontowie. Podobno były to wiersze z tomiku „But w butonierce”, utwór sceniczny „Znawca kobiet” czy opowiadanie „Klucze”. Obecnie w Klimontowie w rocznicę urodzin pisarza odbywa się kilkudniowy festiwal sztuki futurystycznej „Brunonalia”.

Stowarzyszenie Miłośników Twórczości Brunona Jasińskiego

Maria Więckowska tel. 609 696 264
www.brunonalia.pl

Tekst: Sylwia Skuta

Autorzy zdjęć: Anna Drzewiecka, Krzysztof Nowak

Wydawca: Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego,
ul. Scieżkiennego 2, 25-033 Kielce, tel. 41 361 80 57
www.rot.swietokrzyskie.travel

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE
Projekt Kampania Promocyjna Województwa Świętokrzyskiego współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

PERŁY ZIEMI
ŚWIĘTOKRZYSKIEJ

SZLAK LITERACKI